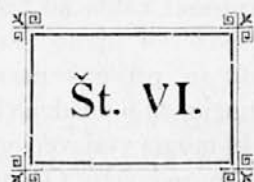
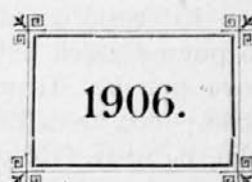

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST.

Vsebina: 44. Zapisnik dekanskega shoda I. 1906. — 45. Poročilo o delovanju družbe „Ss. Cordis“. — 46. Readjustiranje pravnomočno potrjenih fasij. — 47. Periodična poročila in izkazi za leto 1906. — 48. Konkurni razpis. — 49. Škofijska kronika.

44.

Zapisnik dekanskega shoda, ki se je vršil v knezoškofijski palači v Ljubljani 19. aprila 1906.

Navzoči: Celsissimus, generalni vikar Flis, arhidiakoni kanoniki: Kalan, Kajdiž, Sajovic, dr. Karlín; dekani: prošt dr. Elbert, kanonik Sušnik, Erjavec, Kunstelj, Kummer, Novak, Lavrenčič, Dolinar, Gantar, Arko, Nagode, Gornik, Bizjan, Koblar, Erzar, dr. Kržišnik, Erker, Schweiger, Žlogar, Trček; župnik Janez Zupančič mesto obolelega častnega kanonika Mihaela Tavčarja. Začetek ob osmih zjutraj.

Celsissimus pozdravi zbrane gospode zborovavce in jih zahvali, da so se po zadnjem dekanskem shodu udeležili otvoritve zavodov.

Nato poroča o zavodu sv. Stanislava v Šent Vidu. V začetku je bilo mnogo skrbi, bodo li vse naprave dobro delovale, ali bodo osebe pripravne, ali dobi gimnazija pravo javnosti. Zdaj se kaže, da je vse v redu. Nadzornik je vse učne moči nadzoroval, hiša je v zdravstvenem oziru prikladna; prvi gimnazijski razred je dobil pravico javnosti, profesorji so dobri. Ker je zdaj treba za proste predmete tudi izprašanih učnih moči, pojde zdanji učitelj risanja G. Porenta na vseučilišče, za telovadbo se bo pa usposobil Anton Ratajec. Začasno pa uči telovadbo Anton Jarc. Tudi glede vzgoje je vse urejeno.

Naprave v hiši dobro poslujejo. Kurjava in razsvetljava sta v začetku nekoliko težav prizadevali, pa so se nedostaki kmalu popravili. Gospodinjstvo je v skrbnih rokah. Profesorjev bo za prihodnjost dosti, če ne pride kaka nesreča.

Gmotno stanje zavoda sv. Stanislava. Poročilo kanonika T. Kajdiža. Od 1. januarja 1906 se

je nabralo za intencije in festis suppressis 4893·75 K, poslalo je 134 župnij; od skrčenih ustanovnih maš je poslalo 73 župnij 4968·98 K; dobrotniki so darovali 18.488·02 K.

Isti referent opozarja na cerkvene račune, ki naj se točno izdelujejo. Vlada zahteva pojasnila za mnogo cerkvenih računov, ker se 1. ne vjemajo številke hranilnih knjižic, 2. vpisani znesek glavnice z istinitim, in 3. ker včasih niso vpisane posočilnice po imenu. Na te hibe naj se v prihodnje bolj pazi.

I. točka dnevnega reda: Definitivni šolski in učni red za ljudske in meščanske šole. Poroča Celsissimus. Ko je izšel novi učni red so bili avstrijski škofje iznenadeni, ker jim ta izprememba ni bila naznanjena. Deželni šolski sveti so sicer obravnavali o novem šolskem redu, a cerkveni zastopniki so zastoj ugovarjali posameznim točkam. Škofijstvo je že vložilo prošnjo za izpremembo nekaterih §§, dekanijske konference so poslale ordinariatu svoje proteste, avstrijski škofje so v februarju sklepali o tem in poslali ordinariatom svoje opazke. Te opazke dobe v roko cerkveni zastopniki v deželnem šolskem svetu. V imenu dekanskega shoda se pošlje po vladi ministrstvu ugovor proti nekaterim točkam novega šolskega reda.

II. Ureditev raznih zapovedanih prispevkov, posebno onih za sv. Očeta. Poroča Celsissimus:

Ko je laška vlada prisiljena po prostozidarjih l. 1870. papežu vse dežela vzela in ga svetnega gospodstva oropala, mu je v tako imenovani garancijski postavi priznala vsakoleten prispevek za vzdrževanje

njegovih poslopij, kardinalov in cerkvenih zastopstev pri raznih vladah.

Papež Pij IX. je s sveto nevoljo to svoto odklonil, ker ni hotel in ni smel postati nekak plačan uradnik laške države, ker ni hotel in ni smel priznati dovršenega krivičnega ropa njegove države, ker ni hotel in ni smel prodati svoje neodvisnosti, prepotrebne za samostojno vladanje sv. cerkve.

Krščanski narodi so čutili s svojim Očetom, pa so povsod začeli pobirati prispevke za obsežne Njegove potrebe. Ti prispevki so bili za Pija IX. prav obilni; toda že za Leona XIII. so se začeli zmanjševati tako, da so sv. Oče pri raznih prilikah vernikom svoje stiske vsaj nekoliko odkrivali. Odkar pa je prostozidarstvo na Francoskem zmagalo, prepodilo mnogoštevilne redove in katoliško cerkev pahnilo v siromaštvo, odkar je duh protikrščanski srca Rimu odvrnil in odtegnil, od onda so se prispevki tako zmanjšali, da so sv. Oče Pij X. zares v najhujših stiskah.

V novejših časih so prostozidarski listi sprožili in razpravljali misel, da vsota, katero je laška vlada papežu priznala, ne more zastarati, da jo mora torej vlada imeti zmeraj pripravljeno in jo mora papežu koj dati, kadar bi jo zahteval.

Upajo namreč, da skrajna potreba papeža prisili poseči po teh denarjih, s tem priznati zaplenitev Njegovih dežela, in rimsko vprašanje bi bilo rešeno. Toda sv. Oče tega storiti nočejo in tudi ne morejo, ker bi s tem papeštvu in katoliški cerkvi preveliko rano zadali. Kako bi se mogli odreči starih, nikdar zastarelih pravic, kako svoje cerkvene prostosti in neodvisnosti, kako postati plačan javen uradnik laške države, laškega prostozidarstva? In aii ne bi papež s tem izgubili onega velikega sijaja in izrednega ugleda, ki ga imajo sedaj pri katoliških, da, tudi pri nekatoliških narodih? Ali ne bi prenehali prispevki vernikov vesoljnega sveta, pa bi denarni Njihov položaj postal še slabši od sedajnega?

Sv. Oče so zares v silni stiski. Stroški za cerkveno upravo, za kardinale, za potrebne uradnike, za zastopstva pri vladah, za misijone in za sto družih potrebnih zadev so ogromni, dohodki pa vsako leto manjši. Sv. Oče nikoli ne morejo vedeti, koliko podpore jim bodo poslali dobri verniki, raztreseni po celem svetu: Kako je ta negotovost mučna in bridka, ker se nikoli ne more veljaven proračun sestaviti in bi se utegnilo v velike dolgove zabresti.

Ni torej čuda, ako se je po želji sv. Očeta po vseh škofijah začelo misliti na to, kako bi se sv. Očetu vsaj neka svota dohodkov za vsako leto mogla zagotoviti in bi mogli popolnoma na njo računati. V ta namen smo se že škofje med seboj zavezali, koliko hočemo vsako leto najmanj darovati; poprašali smo razne kapitlje in samostane, za koliko najmanjšo letno

vsoto bi se mogli oni zavezati. Dolžni smo pa tudi vernikom stiske sv. Očetu opisati in jih k bolj obilni miloščini izpodbujevati.

Nedavno je bil pri sv. Očetu neki francoski diplomat. Rekel jtm je, da bi se za vse njihove potrebe obilno poskrbelo, ko bi vsak odrasel katoličan zanje vsako leto daroval po eno kronico. „O kaj eno kronico, naglo odgovore sv. Oče, obilno bi bilo za moje potrebe poskrbljeno, ko bi vsak odrasel katoličan daroval le po 10 vinarjev.“

ln zares! Ako pomislimo, da so pri nas prav mnogi kraji, kjer si odrasli, ne le možje, tudi mladeniči in dekleta precej zaslužijo, ali ne bi mogla vsaj večina odraslih svojemu stiskanemu ter oropanemu Očetu dati v podporo letnih 10 vinarjev? Vem, da nekatere družine, jako siromašne pa mnogoštevilne, tudi tega ne bi mogle darovati, toda, ali ne bi v isti župniji drugi bolj imoviti toliko več žrtvovali, da bi vendarle na vsacega prišlo 10 vinarjev?

Kako lepo bi bilo, ko bi v škofiji en dan v letu določili kot papežev dan, kot dan skupnega našega Očeta, pa bi onega dne prišli k slovesni sv. maši in bi pri tej sv. maši za papeža darovali po 10 vinarjev? in bi oni, kateri ne bi mogli v cerkev, v dotičnem tednu to svotico prinesli v župnišče? Ali bi ne bil to preimeniten dan za vso škofijo? Ali si ne bi zaslužili blagoslova četrte zapovedi Božje? Vsaj je Bog dovolj mogočen, da nam naš dar Njegovemu namestniku stotero povrne, povrne pri naših delih in podvzetjih, povrne z dušnimi milostmi, povrne v časnosti in v večnosti. Gotovo Bog nikomur ne ostane dolžan, pač pa z izrednimi obrestmi povrne vsako posojilo.

Sedaj pa nastane vprašanje, kako hočemo mi te prispevke in še druge že zapovedane in vpeljane tako razvrstiti tekom leta, da ljudje preveč ne čutijo. Predlog:

1. na praznik sv. treh Kraljev se pobira za misijone v Afriki;
2. darovi nabrani pri Božjem grobu na veliki petek so določeni za varihe Božjega groba v Jeruzalemu;
3. kvatrne tedne, ali po previdnosti gg. župnikov kak drugi čas, se pobira za zavode sv. Stanislava;
4. kateri dan naj bi bil papežev dan?

Tako Celsissimus, na kar se začne živahna razprava.

Janez Zupančič predlaga, naj bo darovanje za sv. Očeta o sv. Treh kraljih, ker imajo ljudje po zimi denar. — Sušnik: Naj se nič ne določi, koliko bi bil poprečni prispevek posameznikov (na pr. 10 h), ker bi potem tudi imovitejši nič več ne dali. Tudi naj se ne določi dan, kdaj naj se pobira, ampak mesec, ker je včasih dotični dan že določen za druge nabirke. — Dolinar: Naj se čas za posamezne zapovedane nabirke zaznamuje v „direktoriju“. — Novak: Določeni naj

bodo dnevi, a kjer je isti dan zadržek, naj se prenese na drugo nedeljo ali drug praznik. V direktoriju pa stoji opazka „fiat collecta pro —.“ Erjavec: Cerkveni predstojniki naj dobé pravico, da bi smeli od cerkvâ kaj darovati. — Koblar: Mesto darovanja naj se rajši nabira v puščico. — Elbert: Način bodi prost, kakor komu bolj kaže. — Sklep: Papežev dan naj bo v nedeljo po prazniku sv. Miklavža; kjer je ta nedelja nemogoča, naj se določi kaka druga nedelja v adventu. Prispevki naj se do sv. Treh kraljev pošljejo knezoškofijskemu ordinariatu.

II. Pravila za cerkvene sedeže.

Presvetli pravi:

Pri razpolaganju s cerkvenimi sedeži nastajajo le prepogostokrat jako bridki prepiri med župnikom in verniki. Da se prepiri kolikor mogoče preprečijo, so se izdala leta 1898. „pravila za oddajanje cerkvenih sedežev“.

Kolikor sem mogel spoznati, ta pravila duhovnikom sploh ugajajo; v mnogih župnijah so izpeljana, akoravno ne povsod brez hudih zamer. Nekateri župniki so na temelju teh pravil sestavili posebna pravila primerna razmeram svoje župnije. V nekaterih župnijah pa se razne jako neprilicne razvade še niso mogle odpraviti.

Vpraša se torej, kaj naj bi se našim pravilom še dodalo, da se izpopolnijo, v kolikor so pomanjkljiva in da se vsaj v doglednem času po celi škofiji uveljavijo.

Dekan Novak potem tako-le poroča: Pravila objavljena v Škofijskem listu so dobra in večinoma popolnoma zadostujejo.

V novih pravilih naj bi se le samo nekatera načela bolj jasna nastavila.

Da se doseže edinstvo po škofiji, naj se nastavi kot strogo načelo, da se po vsej škofiji cerkveni sedeži oddajajo sploh le samo dražbenim potom. Zraven dosmrtnine naj se povsod pobira letnina. Visokost iste se pripušča določiti cerkvenemu predstojništvu po krajevnih razmerah.

Cerkveni predstojnik si pridržuje pravico letne doneske povišati — z dovoljenjem ordinariata, ako je treba pri cerkvi kakih posebnih poprav ali naprav, ki se konkurenčnim potom le težko ali sploh ne morejo izvršiti. Tako povišanje se mora pravočasno naznaniti lastnikom uporabe pravice do sedežev. Tistim, ki bi se ustavljali takemu povišanju, se sme sedež vzeti.

Izreče naj se načelo, da se v prezbiteriju, na pevskem koru in v žagradu sedeži sploh za denar ne oddajajo, ali pa vsaj nikdar ne dosmrtno. Za te sedeže naj bi se kvečjemu pobirala samo letnina, tako, da bi se isti na povelje škofijstva mogli izprazniti koncem vsacega leta, kar bi bilo želeli posebno po cerkvah, kjer prostora ne manjka.

Določi naj se, da se sedeži oddajajo po vseh farah le ob novem letu. Sedaj je glede tega velika razlika. Da bi se vsak izpraznjeni sedež koj prvi teden po smrti lastnikovi na dražbo dal, skoraj ni opravičeno, ker imajo dediči lastnikovi radi plačane letnine pravico do novega leta.

Ker nastane največ preprirov takrat, ko se vzame sedež pri izselitvi, naj se v pravih natančno določi, kaj je umeti pod določilom — stalno zapustiti faro. Ker je bilo to sedaj samo splošno določeno, je bilo vsled tega mnogo pritožb.

Mnogim tožbam in neprilikam pa bi se izognili, ko bi se med pravila sprejela določba, da se vsakdo, ki je kupil sedež ali prevzel, podvrže v slučaju kakega razpora edino le cerkveni razsodbi in da nikakor ne bode iskal pravice pri posvetni gosposki. Ako tedaj nastanejo prepiri glede sedežev, odločuje v prvi instanci dekan — v drugi instanci knezoškofijski ordinariat. Vsa druga pravna pota so izključena.

Tem pravilom pa se upira pred vsem dvojen dosedanji način oddajanja sedežev:

I. So fare, kjer so cerkveni sedeži popolnoma last dotičnega človeka in ta sedež lahko zapiše in testira v oporoki, kakor kako drugo reč.

II. V mnogih farah je večina sedežev zapisanih na hišo, in tu je zopet več različnih navad: v nekaterih farah se s hišo vred proda tudi sedež, tako, da novi lastnik plača le neko primščino. V drugih se v slučaju prodaje kake hiše mora novi lastnik pogajati s cerkvenim predstojništvom glede sedeža, katero ga lahko da novemu lastniku in lahko tudi odreče. To je boljše in pravilnejše. Toda če se v takih farah, kjer so bili dosedaj od pamtiveka sedeži na hiše zapisani, kar nekega dne oznani: sedeži bodo posihmal le na osebe, bi bila največja revolucija v fari.

Pravilom bi bilo torej dodati še nekatera navodila glede farâ, kjer so sedeži popolna last posameznih ali kjer so zapisani na hiše.

Glede I. bi bilo najbolje, ko bi jih cerkev odkupila nazaj, — toda, kje vzeti denar — to ne bo šlo lahko.

Vsaj toliko bi se moralo določiti, da je vsaka kupčija s sedežem neveljavna, če ne privoli cerkveno predstojništvo, da torej le cerkev določuje, komu se sme prodati, da ne pride preveč sedežev na eno osebo. Tako ima v neki fari en sam vdovec trinajst sedežev, dasi ima samo eno hčer in postrežnico, in neka vdova ima celo dvajset sedežev, dasi je sama brez otrok.

Glede II., kjer so sedeži zapisani na hiše, se mora to določiti, da se s hišo nikoli ne proda sedež, ampak pri vsaki menjavi lastnika hiše (razen, če je ostala ista družina, to je od očeta na sina) je sedež zopet prosta lastnina cerkve in cerkev ni dolžna ga

prepustiti novemu gospodarju; če ga pa prepusti, lahko cerkev stavi pogoje, kakor ji drago.

Ob enem bi se moralo določiti, da, če ima tudi kdo več hiš, ne more in ne sme imeti več sedežev, ki so bili poprej na teh hišah, sicer se nakopičijo sedeži in barantajo ž njimi. Od drugih kupljenih hiš naj pripadejo vselej sedeži cerkvi nazaj. Prejšnji lastnik hiše, ako je hišo le izročil sinu ali hčeri, naj do smrti obdrži sedež, da ne morejo „mladi“ izpodriniti „starih“.

Ako pa lastnik hišo proda, naj precej izgubi svoj sedež, ki pripade cerkvi nazaj, kot njena prosta lastnina.

Drugo vprašanje pa je: kako uveljaviti ta pravila, da bi bila veljavna tudi pred svetno gosposko? Bi se li dalo doseči, da bi določena pravila imela tudi vladno potrdilo? Naj tukaj odgovorim na temeljno vprašanje: Ali ima državna oblast kakšno ingerenco pri cerkvenih sedežih? C. k. državno sodišče je razsodilo dne 27. januarja 1877 in odločno izjavlja, da je oddajanje oziroma oskrba cerkvenih sedežev povsem v cerkvenih rokah in da „die staatliche Gewalt nur insoferne eingreifen kann, als durch die Verfügung eines kirchlichen Obern ein Staatsgesetz verletzt wird oder die Aufrechterhaltung derselben Störungen der öffentlichen Ruhe und Ordnung herbeiführen kann.“ Ta paragraf sicer veliko pove, a tudi prav nič, kakor ga tolmači državna oblast. Dasi z ene strani cerkvi pripisuje vso oblast glede sedežev, vendar ima z druge strani odprta vratca, da lahko v slučaju intervenira n. pr. zur Aufrechterhaltung der Ruhe und Ordnung. Cerkveni zastopnik mora torej vedno dobro premisliti, preden komu vzame kak sedež. Kaj zanimiv slučaj navaja Škofijski list iz leta 1884 str. 102, kjer pripoveduje o župniku, ki je bil obsojen, ker je nekomu vzel sedež — in sicer obsojen radi motenja posesti.

Poročilo je sploh jako dopadlo; radi nekaterih točk se pa vname debata: Referent priporoča, naj se v gotovih slučajih prispevki za sedeže povišajo, a le z ordinariatskim dovoljenjem. — Elbert: Ne priporočam zvišanja, ker bi bilo preveč nasprotovanja. — Nagode: V Trebnjem se sedeži oddajajo brez dražbe, kar po dogovoru. — Erjavec: Glede zvišanja pristojbine naj se župnik dogovori z dekanom. — Splošno se sprejme: Povišanje pristojbine se sme izvršiti le v dogovoru z dekanom. — Erzar: Glede sedežev na koru, naj se dovoli v majhnih cerkvah dražba. — Ali naj se sedeži oddajajo precej po smrti posestnika, ali šele ob novem letu? — Koblar in Gornik: Precej po smrti. — Gornik: Letnina se plačuj za nazaj. — Drugi so nasprotnega mnenja. Glede izraza, „če kdo stalno zapusti župnijo“ opomni kan. Sušnik: Zapusti faro lahko, kdor hišo proda, kdor se drugam oženi ali omoži, če se preseli z družino v Ameriko, če gre v tovarno. Taki slučajji so pri nas navadni. Tu bi bilo treba določiti, kdaj se izgubi sedež. — Erker: V Kočevju dobé Amerikanci

sedež nazaj, če se povrnejo, med tem se pa odda sedež drugim na razpolago. Dalje prebere kočevska pravila glede prodaje in smrti. Kdor hišo proda, ne sme hkrati prodati sedeža; kdor umrje, izgubi sedež. — Gantar: Po smrti naj se sedež takoj odda. — Lavrenčič: Servitute grajščin na sedeže naj se več ne dovoljujejo. — Kajdiž: Kaj je smatrati o biri, ki jo vsi posestniki za sedeže plačujejo cerkvi? — Smatrati je za letnino. — Erjavec: Brezplačne sedeže naj dobivajo ključarji, učitelji, ki nadzorujejo šolske otroke. — Je že sprejeto v glavnih pravilih iz l. 1898. — Erker: Če patron sedež sam naredi, ali je njegova last? — Gantar: Ne, ampak cerkven, samo na razpolago mu je. — Ali sme kdo imeti več sedežev? z njimi barantati? — Ne. — Ako „stari“ oddajo gospodarstvo „mladim“, kdo ima sedež? — „Stari“ do smrti. — Žlogar: Zato pa se mora natančno vpisovati imena, da se ve, kdo je vpisan. — Opazka, da ima le cerkveno predstojništvo razsojati prepire glede sedežev, obvelja. — Arko: Isto je tudi pri zadrugah, in sodišče to upošteva. — Koblar: Ta opazka velja samo pro futuro. — Koblar: Domača pravila za oddajo sedežev naj se draživcem prebera. — Dr. Kržišnik: V oznanilni knjigi naj se vpiše, kdaj se je bralo. — Dr. Elbert: Točka o očitnih grešnikih naj se izpusti.

Sklep: Že potrjena pravila se bodo na drugi sinodi v smislu poročila in debate izpopolnila.

IV. Kolportaža. Poroča dr. Karlin.

Vsled načrta o novem tiskovnem zakonu, katerega je vlada predložila državnemu zboru in ga je tiskovni odsek, nekoliko izpremenjenega, že sprejel, se bode kolportaža tiskovin docela izpremenila. Po novem načrtu postane namreč prodajanje tiskovim svobodno obrt, tako da bode vsak človek na golo naznanilo (brez koncesije) smel tiskovine prodajati in sicer ne le doma, ampak tudi po ulicah.

Da nas zakon o prosti kolportaži ne najde nepripravljenih, treba da pravočasno o njem razmišljamo. V to svrhu se je tudi dunajsko društvo Volksaufklärung obrnilo na ordinariat z željo, naj bi se po vsej Avstriji napravila zveza, ki bi na podlagi proste kolportaže čim največ dobrih knjig in tiskovin spravila mej ljudstvo. Ali da bode taka zveza trajna, treba, da se je zlasti duhovščina oklene. To društvo pa se ozira na najprvotnejše razmere, kakršnih pri nas ni več. Zato pa tudi posebe ne priporočam, da bi stopali v ožjo zvezo z napominanim društvom. Mi smo že zdaj precej dobro organizirani in radi različnega jezika ne moremo drug drugemu kdovekaj pomagati. Z „Domoljubom“ smo precej organizirani in treba samo na tej podlagi nadaljevati. V to svrhu:

1. Vsak župnik si dobodi zaupnikov (laikov), ki bodo naše liste prodajali in širili.

2. Pri nas bode središče kolportáže Kat. tiskovno društvo, koje v zvezi z zaupniki po deželi širi dobre časnike.

3. Katoliška bukvarna bo po svojih potovalnih agentih uredila prodajo poštenih knjig. Te potovalce kaže podpirati.

4. Nemci v kočevski dekaniji naj glede kolportáže stopijo v naravnostno zvezo z društvom „Volksaufklärung.“

* * *

Da se čimpreje seznanimo z novim zakonom, zato predlagam:

1. Spiše naj se brošurica, ki naj opiše svobodno kolportážo, nje korist, oziroma škodo za naše javno življenje.

2. Pri konferencah Sodalitatis Ss. Cordis naj se razpravlja o tem predmetu gledé na dejanske razmere posameznih krajev.

3. Ker bodo izobraževalna društva ognjišča, na katerih se bode zlasti mladina vnela za dobro stvar ter moglo največ storiti za razširjenje dobrih časopisov in poštenih knjig, naj se od časa do časa v govorih pojasnjuje novi zakon o svobodni kolportáži in o koristih, oziroma škodi, katero more povzročiti v naših vrstah.

Erker pripomni, da so Kočevci že zvezi z društvom Volksaufklärung. — Lavrenčič: Želeti bi bilo, da bi „Katol. tiskovno društvo“ izdalo vsak mesec en zvezek povesti; da bi povesti v „Domoljubu“ prihajale posebej kot priloga, da se shranijo. Družba svetega Mohorja naj prinaša imenik udov ločen od koledarja. Preskrbé naj se dobri ponatiski povesti iz „Kresa“, „Glasnika“ itd.

Kanonik Kalan: Zakon o prosti kolportáži bo imel večje posledice po mestih, kakor na deželi. Slovenci smo že imeli kolportážo pri raznih listih in društvih. Tiskovno društvo bo izdajalo dve knjižnici a) za bolj izobražene b) za ljudstvo. Koblar. Oskrbeti se bo treba s kolporterji. Tudi s kramaricami se bo treba dogovoriti. Dr. Kržišnik: Naj se na to deluje, da izda družba sv. Mohorja novo „Življenje svetnikov.“ — Dr. Karlin: dr. Gruden je bil že naprošen od družbe, da to delo oskrbi.

Sklep: Naj to zadevo vzame v roke Tiskovno društvo in naj izkuša nasvete izpeljati.

V. Altarji pri župnijskih in podružnih cerkvah: kakšni morajo biti, kaj je pri nas pomanjkljivega. Poroča gen. vikar J. Flis.

Določila, kakšen bodi altar, nahajamo v misalu in pontifikalu. Misal pravi: altare sit lapideum et consecratum. Za altare fixum je potrebno dveh delov: plošče in podstavka (stipes). Podstavek mora biti kamenit, ali pa morajo biti vsaj štiri noge kamenite. Na vrhu plošče je grobek vdolan (sepulcrum). Sme biti

pa grobek tudi spredaj ali zadaj v podstavku. Obod ne sme do vrha segati, ker sicer mašnik ne poklada rok na altar, ampak na obod. Robovi menze ne smejo biti preostri, ker se sicer obleka trga. Paziti je tudi, da se mašna obleka ne drgne ob menzo. — Tabernakelj bodi snažen. Korporal se mora večkrat preminjati. Ciborij in monštranca naj se večkrat spodaj obrišeta.

Menza bodi na vrhu gladka in naj se večkrat obriše. Če se mašuje, morajo biti na altarcu krizmale in trije prti.

Ozadje altarjevo naj bo lepo, ne pa shramba za razne stvari. Dobro bi bilo, ko bi se za altarjem obesila tablica z napisom, kdaj je bil altar posvečen in katere relikvije so v njem zazidane.

Da bo altar snažen je treba cerkvenika za to vzgojiti.

Tudi portatile naj se lepo hrani. Pomniti je razloček med „sigillum“ in pečatom. Pečat ni potreben del, pač pa sigillum, to je ploščica, ki pokriva svetinje. Če se kak altar eksekrira, naj se pazi na pečate in ti naj se z relikvijami vred pošljejo škofiji. Iz pečatov se spozna, kdo in kdaj je altar konsekriral.

Na lepoto in snago altarja se mora paziti radi njegovega važnega pomena. Na svetu ločimo tri dobe: ante legem, sub lege in sub gratia. Darišče je ves svet. Daritev je pa sprava za greh. Pri daritvi je smrt, v smrti je pa življenje. Živalstvo in rastlinstvo umira, da si življenje ohrani človek. Altar je grob ali pa miza. Oba sta simbol. Zato ima altar obliko tumbe ali pa mize. Tudi miza ima svoj pomen. Pri mizi se jé. Po jedi je prišla kazen; po jedi prihaja pa tudi življenje, na altarcu življenje za dušo. Altar je torej najsvetejši prostor sveta. Zato se je cerkev vedno trudila, da bi bil altar lep, umetniško izdelan in snažen.

Koblar: Ali se francoske cvetlice priporočajo? — Ne posebno, ker se na njih prah nabira. — Ali so dovoljeni tabernaklji z jeklenim oklepom? Dovoljeni. — Dolinar: Ali se sme v tabernaklju pustiti ciborij, ko se je izpraznil, da ni v njem nobene hostije? — Se sme, dokler ni purificiran, potem pa ne več. — Gornik: Korporal naj se takó položi v tabernakelj, da bo nepoškrbljeni del na vrhu. Tako se korporal manj umaže. Pazi naj se tudi na to, da se ne prijemlje za plašček, kadar se ciborij jemlje iz tabernaklja. — Elbert: Dobro bi bilo, ko bi g. generalvikar dal svojo knjigo o notranji opravi cerkve tiskati. — Cel-sissimus opomni, naj se gleda, da bo vsaj glavni altar v cerkvi vselej posvečen.

Sklep: Bolj točne določbe izda druga sinoda.

VI. Ves red v zakristiji. Poroča gen. vikar J. Flis.

Zakristija bodi dosti velika, svetla in zračna. Omare naj bodo pripravne, predali toliki, da se plašči

lahko obešajo, ali pa lepo nezganjeni vlagajo. Vsak teh dveh načinov ima svoje prednosti in svoje nedostatke. Cerkevno obleko je treba večkrat prezračiti, a nikdar na solncu, ker bi sicer barva obledela. Vsak plašč imej, če le mogoče predal záse. Za umazano cerkevno perilo naj bo poseben predal. Predal za kelih bodi tapeciran, perilo snažno. Kelih naj se spodaj večkrat obriše. V zakristiji bodi tudi klečalnik, tabela za vpis ustanovnih maš in talar za tuje duhovnike.

Erker: Red za cerkvenike naj visi na steni, da se cerkvenika lahko opozori.

Gen. vikar Flis opozarja gospode na voščene sveče. Dal je preiskati pet sveč raznih tvrdk. Pokazalo se je, da imajo nekatere sveče prav malo voska, primešano jim je precej parafina, cerazina in stearina. Čisti vosek ima 20 delov kislin, 75 delov etra, razmerno število je 3:75, milno število (Verseifungszahl) 95. Čim več je etra in čim manj kisline, tem manj je vosek čist.

Sklep: Točen red določi druga sinoda.

Erjavec želi, da bi se to v „Škof. listu“ natisnilo.

VII. Red za cerkvenike in organiste. Poroča dekan Ivan Lavrenčič. Poročilo prinese prihodnja številka „Škofijskega Lista.“

Žlogar: Cerkevnik naj ne bo boter v fari brez župnikovega dovoljenja. — Koblar: Dá naj se tudi navod, kako naj posode snaži, kakor je bilo čitati v „Quartalschrift.“ — Arko: Da se prepreči na koru nepotrebni šum, naj se pevske točke pred mašo zapišejo. — Schweiger: Za povišanje dohodkov organistom naj se ne poskusi s konkurenco, ampak drugače.

VIII. Postopanje ozir ključarjev.

Celsissimus: O cerkenih ključarjih govori naše navodilo za upravo cerkvenega premoženja §§ 2–10.

V tem oziru se sliši več pritožb, katere niso ravno vselej neupravičene; pa tudi neke razvade so se vrinile, kakor da so ključarji stalni, ali da se to opravilo kar podeduje in gre od očeta na sina. Zato imajo pa tudi župniki silne težave, kadar se mora kak nevreden odstraniti. Ljudstvo pa večkrat zahteva, da mora imeti pravico ključarje voliti; dogodilo se je, da so jih župniku kar vsilili.

Zraven raste nezaupnost ljudstva do duhovnikov oziroma vestne uprave cerkvenega premoženja, pa se zahteva večji vpogled v to upravo. Ta sumljivost izvira največ iz duha našega časa, kateri gre za tem, da duhovniku zaupanje ljudstva vzame in ga zavira v uspešnem delovanju.

Ker važno vprašanje o ključarjih spada med točke prihodnje sinode, in imate gospodje v tem oziru več izkušnje kot jaz, zato sem to vprašanje postavil na današnji dnevni red.

V razpravi naj bi se gledalo posebno na to: a) kako naj se postopa pri namestitvi ključarjev, b) kak vpogled in vpliv na upravo cerkvenega premoženja naj se jim dopusti in c) kako naj se postopa po vsakej triletni dobi?

Potem poroča dekan J. Novak:

Cerkveni ključarji so pomočniki in nekake priče župnikove ter zastopniki cerkvene občine pri oskrbovanju cerkvenega premoženja.

V smislu navodila za oskrbovanje cerkvenega premoženja § 7. so cerkveni ključarji poklicani edinole v to, da pazijo na to, da se cerkevno premoženje oskrbuje po danih predpisih. Za to so odgovorni simul et in solidum. Kot udje cerkvenega predstojništva oziroma oskrbnštva imajo pravico in tudi dolžnost izraziti svoje mnenje in svoje prepričanje o porabi cerkvenega premoženja, o popravah in napravah cerkvenih, to je v vseh stvareh, katere se napravljajo s pomočjo cerkvenega premoženja.

Dolžnost župnikova je, da po močeh upošteva te nasvete.

V koliko naj imajo ključarji vpogled v cerkevno denarno upravo, naj se natančno določi in naj se dotično navodilo tudi izda v „Škofijskem listu.“ Sedaj v tem pogledu skoraj vsak župnik drugače postopa, zato pa po nekod ključarji nimajo družega posla, nego da podpisujejo in blanco cerkvene račune, po drugod pa so omnipotentni, da župnik brez njih dovoljenja ne sme izdati vinarja cerkvenega premoženja. Oboje je graje vredno.

Vsako leto naj župnik natanko pokaže, kje ima shranjeno cerkevno premoženje, da v slučaju nenadne smrti moreta ključarja pomagati pri ločitvi premoženja. Pri letnih računih naj postopa tako, kakor je navada pri občinah.

Ključarjem naj se da v roko blagajniški dnevnik in pobotnice. To naj natanko pregledajo in blagajniški dnevnik vsako leto podpišejo. S tem se župnik zavaruje tudi za slučaj, da mora pozneje kakega ključarja odstaviti od službe.

Ali imata cerkevna ključarja kako ingerenco pri nastavljenju cerkvenih služabnikov. Navodilo za oskrbovanje cerkvenega premoženja jima v § 9. podeljuje nekako ingerenco, ko pravi: „Von der Kirchen Vermögens-Verwaltung hängt auch die Kirchendienserschaft ab, wird von ihr aufgenommen und abgedankt. Državni zakon pa daje župniku edinemu popolno oblast glede nastavljanja cerkvenih služabnikov. Hofdekret z dne 13. oktobra 1770 pravi: Die Meßner und Schulmeister, wenn sie in einer Person bestehen, sollen in den Kirchen- und Dienstverrichtungen des Meßners blos von der Geistlichkeit abhängen. Ministrstvo za uk in bogočastje je v nekem konkretnem slučaju, ko je hotela občina zavreči organista, katerega je bil župnik

odbral, zavrglo pritožbo občine in župniku priznalo pravico, da sme on sam nastaviti cerkvene služabnike. Ob enem se je tudi izjavilo, da radi tega, ker občina daje kako plačilo, še nima pravice sama voliti dotičnega služabnika. (ddto 5. oktobra 1879 št. 18067) Ravno tako je tudi odločilo dne 11. julija 1880 št. 8453 v nekem sporu med župnikom in občino Seiferdorf na Šleskem. Tudi državno upravno sodišče je dne 8. novembra 1883 št. 2556 odločilo, da pristojna pravica nameščenja cerkvenih služabnikov edino le župniku.

Kdo nastavlja cerkvene ključarje? V zmislu navodila § 4 nastavlja cerkvene ključarje dekan oziroma ordinariat na predlog župnikov z ozirom na upravičene želje svojih župljanov. Pri izvolitvi naj župnik ne postopa preveč samovoljno. Vpraša naj, preden koga izvoli, vsaj odličnejše farane, če bi bili z imenovanjem zadovoljni. Na ta način reprezentujeta potem cerkvena ključarja farane v cerkvenem predstojništvu. Nikakor pa ne gre, da mora župnik pustiti možem dotične cerkve, da naj ti volijo ključarje.

V današnjih časih mora župnik imeti precej proste roke, da on predlaga ključarje, ki jih potem dekan imenuje. Ljudstvo bi včasih izvolilo za ključarja moža, ki je nasprotnik cerkve in duhovščine, samo v sekaturu župniku.

Načelo naj ostane, da se imenujejo le samo na tri leta. To načelo, ki naj se natančno izvršuje, je dobro tako za župnika, kakor tudi za ključarja, da ne postane gospodarstvo s cerkvenim premoženjem preveč po domače, da bi se ne zdelo, kakor da se jih ne more nikakor odstaviti ali pa, kakor da bi bila ta čast dedna pri kaki hiši.

Na to poroča g. dekan Lavrenčič. Ker se s tem prvo poročilo nekako izpopolnjuje, ga ponatisnemo:

I. Lastnosti: Cerkveni ključarji, ki upravljajo cerkveno in nadarbinsko premoženje kot zastopniki in zaupniki faranov ob enem z župnikom ali župnim upraviteljem, morajo biti katoliški možje, ne le po imenu, ampak tudi po življenju; nadalje morajo biti neomadeževani, zanesljivi, bolj imoviti radi odgovornosti za cerkveno premoženje, da znajo, če le mogoče, pisati, čitati in računati in, da stanujejo blizu cerkve. Ključarji naj ne bodo medsebojno v sorodstvu inkluzivno do IV. kolena, pa tudi ne z župnikom ali z župnim upraviteljem ter sploh v nikakršni taki zvezi, ki bi ovirala nepristransko oskrbovanje cerkvenega premoženja. Ključarji naj ne bodo po svojem posestvu cerkveni mejaši, če so, naj se pri nastopu in odstopu meja dobro pregleda. — Seveda morajo biti ključarji polnoletni.

II. Volitev: Cerkvene ključarje voli župnik, oz. župni upravitelj z ozirom na upravičene želje faranov in predloži dekanu v potrditev. Da niso žup-

ljani (oziroma farna občina) opravičeni ključarjev samostojno imenovati, določuje tudi državna postava z dné 7. maja 1874, kjer po § 4 cerkveni predstojnik predlaga ključarje z ozirom na upravičene želje cerkvene občine škofu, oziroma njegovemu namestniku (dekanu) v imenovanje za čas, kakor škof za pravo spozna, najmanj pa za eno leto. Po preteku te dobe se zamorejo vnovič izvoliti, če pa kdo ni sposoben, se sme v smislu te postave tudi prej odstraniti. Izvoljencem spiše dekan in odpošlje potom župnih uradov dekrate. Doslej so se volili in potrjevali cerkveni ključarji za dobo treh let, morda bi bilo umestnejše, da se ta doba podaljša na šest let. Ključar naj se odstavi pred pretekom te dobe le iz prav tehtnih razlogov, odstavlja na predlog župnika dekan, če ima pa ta pomisleke, odločuje škofijstvo. Oba ključarja naj bi hkrati ne odstopila, oziroma se ne odslovila. — Ključarje dekanijskih cerkva potrjuje škofijstvo.

V službo naj vpelje ključarja provizorično župnik, definitivno pa dekan povodom dekanijske vizitacije. Razkaže naj mu ob kratkem stanje cerkvenega premoženja, pojasni zadnje potrjene račune in inventar. Nato sprejme v škofovem imenu obljubo s tem, da mu seže v roko, ko mu prej še razvije dolžnosti in pravice.

III. Dolžnosti: 1. Ključarja morata skrbeti, da se cerkveno in ustanovno premoženje oskrbuje po cerkvenih ukazih, ohrani in množi, ne smeta pa motiti župnika glede božje službe in dušnega pastirstva.

2. Navzoča morata biti pri izročitvi cerkvenega in nadarbinskega premoženja novemu župniku, oziroma župnemu upravitelju.

3. Pregledati in podpisavati morata z župnikom vsakoletne cerkvene račune, dnevniko o dohodkih in stroških koncem leta, ustanovna pisma, inventarje in razne pravne vloge.

4. Paziti morata na cerkvena in nadarbinska poslopja, zemljišča in cerkveno-nadarbinsko premoženje sploh; ako opazita nered, opomniti morata takoj župnika, da se nedostatek odstrani in zabranijo večji stroški. V slučaju, da opomin ne pomaga, naznaniti morata to dekanu ali pa naravnost škofijstvu.

5. V slučaju župnikove, ali župnega upravitelja smrti, ako ne more dekan hitro priti in ni pri župniji kapelana, naj cerkvena ključarja v prisotnosti dedičev ali njihovega zastopnika in poleg dveh prič kratko popišeta cerkveno in nadarbinsko premoženje ter isto začasno oskrbujeta.

6. Čuvati morata nad cerkvenikom, kako da gospodari s svečami, oljem, vinom itd. in neprilike naznaniti župniku. Pa tudi naj pazita, kako izpolnjuje cerkvenik sploh svoje dolžnosti, kako snaži cerkev, kako shranjuje cerkveno obleko, orodje in kako da živi. —

7. Če bi po nju krivdi trpela cerkev škodo, sta ključarja za to škodo odgovorna in dolžna jo poravnati. Zato se pa brez vednosti in privoljenja ključarjev ne sme ničesar početi s cerkvenim premoženjem. Ako bi se pa kdaj ključarja brez pravega vzroka ustavljala župnikovim nameram z ozirom na cerkveno in nadarbinsko premoženje, predloži naj župnik zadevo škofijstvu v razsodbo.

IV. Pravice so zapopadene deloma v dolžnostih, posebej pripomnimo:

1. Ključarja imata pravico do brezplačnega sedeža v cerkvi na častnem mestu ter zavezata pri procesijah in drugih cerkvenih slavnostih odlično mesto pred drugimi farani.

2. Oddajata vzajemno z župnikom službo organista, cerkvenika in in grobokopa, kjer je pokopališče in njegova uprava v cerkvenih rokah; pa tudi vzajemno z župnikom odstavljeta organista, cerkvenika in grobokopa.

3. Služba cerkvenega ključarja je sicer brezplačna, ker častna in zaupna, pa vendar se jima povrnejo stroški za pota, izvanredne zamude; posebna nagrada se jima sme dovoliti iz tehtnih razlogov po škofijstvu.

V. Se je. Upravništvo cerkvenega premoženja ima svoja posvetovanja, kolikorkrat je treba; vabi župnik in predseduje. Vsak član naj svoje mnenje prostodušno razodene in predloge stavi v korist in prospeh cerkvenega premoženja.

Ko bi se ne hotelo vpoštevati opravičene mnenje ali predlog ključarjev, naznani naj se to dekanu ali naravnost škofijstvu v razsodbo. — Seveda, ako zadeva posvetovanje osebno korist kakega ključarja, ne sme se seje udeležiti.

Laurenčič: Kadar so ključarji mejaši cerkvenega posestva, naj se pazi, da ne prestavijo mejnikov. — Dolinar: Ključarji naj nabrani denar takoj izročé župniku, sicer se godé razne nepravilnosti. Na Metliškem so včasih ključarji sami pobirali krače, vino itd., a to so vse použili. Če se ključarjem da denar za manjše cerkvene potrebe, naj ključarji stroške zapisujejo v knjižico. — Sajovic: Ključarjem naj se da vsako tretje leto dekret, da ne bodo mislili, da so stalni. — Erzar: V semiški župniji so imeli ključarji pri podružnicah vso upravo podružničnega imetja v rokah. Najprej sem jih opozoril, da to ni prav, potem sem jih prosil, naj nabirke, darove itd. izročajo meni kot župniku, pa niso hoteli, naposled sem prepovedal mašo v njih podružnicah. To je pomagalo. Ključarji hodijo tudi sami k sodišču s pobotnicami, in sodišče jim hodi na roko. — Schweiger: Naj se v „Škofijskem listu“ objavi, naj župniki dekanom pošiljajo imena ključarjev.

Sklep: V smislu teh poročil, in razprave izda druga sinoda bolj natančno navodilo.

IX. Vipavski dekan Erjavec izroči tri spisane predloge Celsissimu v uvaževanje.

X. Dekan Koblar predlaga, naj kaka občina ustanovi hranilnico s sirotinsko varnostjo.

XI. Rafaelovo društvo.

Radi pomanjkanja časa se o tem ni moglo kaj posebnega govoriti. V pouk vsem pa se ponatisne oklic Dunajskega društva: „Ljubo doma, kdor ga ima. Bolje s pol pota domu se vrniti. Dobro povsod, najbolje doma. Tuja zemlja ubija človeka.“ S temi pregovori so naši dedje povedali, da je najbolje, če se človek doma lepo pošteno, četudi skromno preživi. In na te pregovore bi Rafaelova družba rada spomnila tiste, ki jih vleče na tuje. Toda sila je sila. Časih tujina res nudi kruha, ki ga rodna zemlja ne zmore več. Želodca pa ni moč pregovoriti ali prevpiti, kakor zopet pravi slovenski pregovor. Zato izseljevanja splošno ni mogoče zabraniti.

Ampak eno je vedno potrebno: Naj si bo kjerkoli, Avstrijec se sme pozabiti svoje domovine, svojega naroda, svojega materinega jezika, pred vsem pa ne svoje svete vere. Avstrijec naj bi bil vedno in povsod priden delavec, pošten kristjan, zvest sin sv. Cerkve! Ker pa je v tujini in zlasti na poti v tujino toliko nevarnosti za poštenje, nrvnost, zdravje in imetje, zato se je osnovala Rafaelova družba, ki ima v prvi vrsti skrb za srečo naših izseljencev.

Za tiste, ki potujejo čez Bremen, Hamburg, Antwerpen v prekmorski svet, po dogovoru z avstrijsko Rafaelovo družbo, poskrbi nemška Rafaelova družba, zanje pa, ki hočejo čez Trst, skrbi avstrijska Rafaelova družba, ki ima svoje zaupnike na kolodvorih na Dunaju, Oderbergu, v Trstu. Ti zaupniki — poznajo se po zlatem sidru s križem na prsih in po čapki in so zmožni raznih jezikov — preskrbe svojim varovancem poštena prenočišča, spremljajo jih na kolodvore in na ladje, pomagajo jim, da dobe vozne listke za vlake in brodove, da oddajo prtljago, izmene denar, nakupijo potrebnih reči v pristaniščih itd.; povedo jim, kje in kdaj je služba božja v njih domačem jeziku, tako n. pr. v Trstu, kjer je za izseljence posebna služba božja, preskrbe jim dobrega beriva za na pot, skratka, pouče jih vestno v vsem, kar je treba. V prekmorskih deželah pa jih priporoči Rafaelova družba ondoimnim zaupnikom in katoliškim društvom.

Avstrijska Rafaelova družba pouči izseljence o vsem, kar se tiče potovanja, sicer pa prepušča vsakemu na voljo, da izbere tisto pot, ki jo sam hoče, in si le prizadeva, da obvaruje izseljence nevarnosti in jim zlasti v versko-nravnem oziru pomaga. Družba in nje zaupniki izvršujejo svoj posel popolnoma brezplačno; zaupnikom je strogo prepovedano jemati kako provizijo ali odškodnino.

Avstrijska Rafaelova družba, kolikor mogoče, tudi na ladji skrbi za izseljence v verskem oziru in ima posebnega duhovnika, da jih spremlja, če je le mogoče. Seveda je treba, da vsak o pravem času družbo obvesti, kdaj in kod misli potovati.

Zato se obrača avstrijska Rafaelova družba na vse župne urade in katoliška društva, da vernike, oziroma svoje člane, ki na vsak način hočejo z doma, opozore na Rafaelovo družbo in jim svetujejo, da za časa stopijo z njo v zvezo. Avstrijska Rafaelova družba pošilja svojim varovancem priporočila v slovenskem, nemškem, češkem, poljskem, italijanskem, slovaškem, ogrskem jeziku na svoje zaupnike, preskrbi jim gotova znamenja, po katerih jih spoznajo, da jim vse potrebne svete in sicer vse brezplačno, le to zahteva, da potem, ko pridejo na svoj kraj, čim prej sporoče osrednji družbi, kako so potovali, so li bili zadovoljni z zaupniki družbe ali ne itd.

Avstrijska Rafaelova družba priporoča vse svoje varovance božjemu varstvu — saj zlasti na morju čuti človek, da je zastoj ves trud, če Bog ne čuva bivališča, — izroča jih priprošnji D. M., morske zvezde, sv. nadangela Rafaela; nje same pa prosi, da molijo vsak dan družbeno molitev (z odpustki). Ta molitev je tiskana zadaj na priporočilu, ki ga dobi vsak na svoje ime in ki služi kot legitimacija.

Ker ima družba tako lep karitativni namen, prosi radovoljnih prispevkov in darov.

Avstrijska Rafaelova družba na Dunaju.

Österr. Rafaelverein, Wien. — Zentralbureau:

IV., Wiedner Gürtel 36.

V pouk naj sledi še kratko poročilo profesorja dr. Janežiča, ki je odbornik društva:

Poročilo o delovanju Rafaelove družbe na Kranjskem.

1. Vsak župni urad ima potrebna navodila za osebno varstvo izseljencev. Ako se ljudem od časa do časa oznani, da naj se v teh zadevah obračajo na župnika, je vsakemu dana priložnost, dobiti potrebnih nasvetov in priporočil.

2. Priporočilne liste imajo vsi župni uradi, ako kje poidejo, se naroče v Katoliški bukvarni novi; sicer pa zadostuje vsak listek s župnikovem podpisom do Ljubljane, tukaj v bukvarni pa dajo izseljencu vse potrebno v roke.

3. Rafaelova družba pusti prosto vsakemu izseljencu, da si izbere katerokoli progo za potovanje, vendar kaže zdaj izseljence opozarjati na to, da se na domači progi Trst-Amerika najuspešneje more izvrševati varstvo izseljencev.

4. Centralna pisarna na Dunaju za nas ni primerna, ker je od rok in težko dopisuje slovensko; bolja je že ona v Trstu; najbolj primerna bi bila v Ljubljani. Od strani škofijskega odbora smo se obrnili na centralni odbor na Dunaju, pa dosihmal še ni nič določenega.

5. Pogoji za izseljevanje čez Trst v Ameriko, naj bi se ob enem z oklicem objavili.

6. Novejše izpremembe v zadevi izseljevanja bomo po listih razglaševali.

7. Treba bi bilo misliti na kak ustav tu v Ljubljani, ki bi zvezo z izseljenci krepko vzdrževal, ne le moralno ampak tudi realno.

Za odbor: Janežič.

S tem se je prebogata tvarina določena za shod gg. dekanov izcрпиła. Celsissimus zahvali vse navzoče za referate, za opazke in peturno potrpežljivost.

45.

Poročilo o delovanju družbe „Ss. Cordis“ l. 1905.

„Na višku časa“. Mnogokrat se sliši, da mora duhovnik stati na višku časa. Po mnenju sedanjega sveta stoji oni duhovnik na višku sedanjega časa, ki koketira z materijalizmom, racijonalizmom ali liberalizmom v verskih rečeh in ki je tudi v moralnih principih bolj ali manj odjenljiv in prizanesljiv. Duhovnik, ki tudi z najhujšimi brezverci in nemoralnimi ljudmi prav dobro shaja, ž njimi živi in ž njimi uživa — ta jim je na višku časa.

Tudi mi zahtevamo, da mora biti duhovnik na višku, toda naše zahteve so nekoliko drugačne. Kakšen mora biti duhovnik na višku časa, ga klasično opisuje sv. Gregorij. Vzemimo iz tega opisa samo prvo in

zadnjo notico. Duhovnik mora biti, pravi sv. Gregorij: cogitatione mundus — actione praecipuus; interiorum curam in exteriorum occupatione non minuens — exteriorum providentiam in interiorum sollicitudine non relinquens. Tak duhovnik je na višku časa! Prva vrstica se tiče osebe duhovnikove v njegovem mišljenju in delovanju, zadnja pa nam kaže razmerje njegovo do sveta in opravilo njegovo pri socialnem delovanju.

1. „V srcu čist — v delovanju zgleden“. V srcu čist bo duhovnik, ako v njem žari čista, svetla, polna luč svete vere. Svet dandanes noče nadnaravne svetlobe, noče tudi nadnaravno misliti, preponosen je na naravno vednost. Tudi mi smo o potrebi naravne ved-

nosti prav tako do dobrega prepričani, kakor liberalni svet, toda luč same pameti, blede lune, nam ne zadostuje, poleg tega potrebujemo solnčne luči razodetih resnic. Naša moč, naše upanje do končne zmage: to je naša vera. Nobene vede ne cenimo prenizko, saj se v prav vseh strokah posvetne vede odlikujejo vsaj nekateri duhovniki in prekašajo celo posvetne učenjake; ako pa se vsak duhovnik ne more odlikovati v vseh vednostih, vendar jih vsakdo visoko ceni. Imejmo pa vse vednosti in znajmo vse umetnosti, šele na ta način s svetom stojimo v eni vrsti, na eni in isti stopinji — toda to je za duhovnika premalo. Kraljestvo Kristusovo mora nadkriljevati kraljestvo sveta, mora imeti prednost pred njim. To prednost pa mu moramo priboriti mi duhovniki, biti moramo torej močnejši kot svet, in ta nadmoč je naša vera. Najpoglavitnejše sredstvo, s katerim se povzpemo do te nadmoči, pa je mysterium fidei: presveti Zakrament. Ako se v ponižnem premišljevanju vglobimo v brezno tega presvetega Zakramenta, tedaj se nam ni bati, da bi površnost časa kalila čistost vere našega srca.

Pa tudi srce človekovo najde v evharističnem zakramentu svojo popolno varnost, da se ohrani nravno čisto. Ako sploh kaka reč srce človekovo more napolniti s svetim strahom pred omadeževanjem, to stori On, ki v tabernakeljnu prebiva in ki ga vživamo pri sveti mizi Gospodovi.

2. Ako hoče duhovnik stati na „višku časa“, mu mora biti mar tudi za časni blagor njemu izročeneega ljudstva. Kraljestvo Kristusovo ni od tega sveta, pač pa je na tem svetu. Besede „daj nam danes naš vsakdanji kruh“ ne veljajo samo o evharističnem kruhu, marveč tudi o hrani za telo. Tudi za to hrano mora po zmožnosti skrbeti duhovnik, kajti sedanji čas nima samo viškov, marveč ima tudi globine, da, globoka brezna duševne in telesne bede. Tudi v brezna mora duhovnik stopati. Da pa bo imel pogum in požrtvovalnost v vsa ta brezna dušne in telesne revščine gledati, pa ne samo gledati, marveč tudi stopati v nje, to od njega zahteva več, kakor izraža le prazna fraza: mora stati na „višku časa“. Glejte jih one posvetnjake, one mogotce, one bogatine, one učenjake, ki vsi hočejo stati na „višku časa“, kdo njih se upa stopiti v globine sedanjega časa? Kdo se hoče ponižati do ubogega, v dušni in telesni bedi zdihujočega trpina? Da, lepe besede imajo, znanstveno in učeno govorijo o revščini in lepe svete dajejo, kako ji pomagati, toda pomagajo naj drugi, osebno in dejansko do revežev se ponižati jim njihov „višek“ ne dopušča. Da, „viški“ sedanjega časa imajo čudovito mnogo globin, toliko, da bi človek dvomil, se li sme o kakem višku govoriti. Če pa tudi priznamo take viške časa, so vendar ti viški za katoliškega duhov-

nika prenizki — on se mora dvigniti še višje — stati mora na višku večnosti. Na tem višku mora stati, da se bo ponižal v ljubezni in požrtvovalnosti do globin, v katerih vzdihujejo trpini. Do tega vzvišenega stališča se more dvigniti, da ne obupa in da se mu v glavi ne zvrtil nad globokimi prepadi, v katere mora mnogokrat gledati, v nje stopati, iz katerih mora nesrečnejšem pomagati. — Še več. Marsikatera globina je tudi duhovniku nevarna. Kdor dolgo stoji v ledenem morju, je v nevarnosti, da zmrzne, kdor druge hoče iz ognja rešiti je v nevarnosti, da se sam opeče in zgore. Tu najtrdnější dobri sklepi mnogokrat ne zadostujejo, in duhovnik, ki mora dan za dnem, leto za letom vztrajati v takem veri in nramnosti škodljivem ozračju, je v nevarnosti, da v kljub svojim dobrim namenom sam škoduje ne trpi. V prav taki nevarnosti, da svoj dušni blagor ne zanemari, je duhovnik, ako vse svoje moči nateza le v materialno delovanje za blagor ljudstva. Kako se more duhovnik ogniti vsem tem nevarnostim? Edino le, ako dolžnosti svoje do Jezusa v presvetem tabernakeljnu vestno in stanovitno, to je, ne samo semtertja ampak redno in vztrajno izpolnjuje. Jezus na altarju, katerega duhovnik dan na dan vredno in dobro pripravljen povzdiguje, povzdigne duhovnika do „viška večnosti“, kajti na altarju se stekajo vse najvišje dogme sv. vere, tu se duša vadi vseh najpotrebnejših čednosti v veri, upanju in ljubezni; po teh čednostih okrepan duhovnik ne omahuje, naj ga obdajajo še tako hude nevarnosti.

Na tem vzvišenem stališču mora stati duhovnik, kajti ako on stoji le na višku časa, kakor ga ume moderni svet, ne bo dolgo na tem mestu ostal, ampak pogreznil se bo v globino časa, versko in nramno.

Sv. Evharistija je sredstvo, po katerem se duhovnik povzdigne čez vse naravno življenje do viška večnosti, sv. Evharistija mu daje moč, da more nalogo duhovnika, kakor mu jo nalaga sedanji čas, srečno rešiti sebi in bližnjemu v večni in časni prid. Sv. Evharistija je zdravilo, ki zamore velike rane sedanje dobe celiti, tega zdravila se mora duhovnik posluževati, pa ne samo to, marveč duhovnik sam to zdravilo pripravlja, in to je njegova neizmerno velika čast, pa tudi odgovornost. — Vsi toraj k sveti Evharistiji! Vsi k sv. Zakramentu, da se ohranimo na višku večnosti!

Res so se mnogi duhovniki adoratores tudi letos zatekali k presvetemu Zakramentu iskat moči in zdravila. Vpisanih v društvo je okoli 300, toda točno je vpošiljalo libele le 257, zlasti nekateri mlajši so prekmalu opešali, starejši so večinoma že jako utrjeni in točni. Jako veselo je, kako se vidi iz libelov, da nekateri celo vsa k dan prihajajo pred presv. Zakrament in vztrajajo pred tabernakeljnom — in to že mnogo let. Gospod Jezus naj blagoslovi vse svoje ča-

stivce s svojim najboljšim blagoslovom, kakršnega daje svojim duhovnikom!

3. V večnost je Gospod Bog poklical dva častivca presv. Zakramenta in sicer župnika Janeza Kobilca in prošta dr. Janeza Kulavica. Oba sta bila jako točna, prav nobena ura ni bila opuščena prav noben libel ne zamujen. Ranjki g. prošt je ljubezen svojo do presv. Zakramenta pokazal tudi s tem, da je naročil, naj prstan, katerega je jako visoko cenil, krasi tron Evharističnega kralja. Vdelan je ta prstan v lepo monstranco stolne cerkve. Ranjka častivca priporočamo v spomin pri molitveni uri.

II. Konference. Češčenje presv. Zakramenta in dušnopastirsko delovanje duhovnikovo sta v tesni zvezi. Pri konferencah so mnogokrat zbrani duhovniki skupno adorirali pred Najsvetejšem, in to je jako umestno in proporočljivo, kajti ves blagoslov pri delu duhovnikovem izvira le iz tabernakeljna: Brez mene ne morete ničesar storiti.

Tvarine, ki so se obdelavale pri konferencah, kažejo, da duhovniki poznajo potrebe časa, in da tudi iščejo pravih pripomočkov. Konference kažejo, da duhovniki stoje na „višku časa“, pa tudi na višku večnosti. Svet se na da zmodriti. Na izkušnje prejšnjih dob se noče ozirati ali tem izkušnjam noče verjeti, vsak hoče prav sam vse poizkusiti, toda poizkuša in poizkuša, dokler naposled nima prav tako žalostnih izkušenj, kakor njegovi predniki.

Ves sistem sedanjega nekrščanskega socialnega liberalizma ima svoje glavno težišče v tem, da hoče Boga izbaciti iz človeške družbe. Toda, ali se bo bedi sedanjega časa res pomagalo s tem, da se človeku Bog iztrga iz srca? Ali se bodo globine sedanjega časa napolnile s tem, da se namestu Boga postavlja neka prazna ideja? Zgodovina nam kaže, da se je že res oboje poizkušalo, toda oboje se je kaj slabo obneslo. Toda svet ne veruje in zopet iz novega nastopa stara nesrečna pota. Nasledki teh poizkušenj se že kažejo: npravstvenost propada, nezadovoljnost raste, avtoriteta izginja, razkošnost se širi, razuzdanost vlada, — kako dolgo bo to trajalo in kako daleč bo dospelo, bo pokazala prihodnjost. Brez podlaga hoteti postavljati visoko poslopje, je nespametno. Npravstvenega poslopja ni mogoče postaviti brez podlage, druge podlage pa nihče ne more položiti, kakor je položena, to je Bog in katerega je poslal: Jezus Kristus.

Da se na podlagi sv. vere ohrani npravstvenost pri našem ljudstvu, v to svrhu se je mnogo lepega in hvalevrednega obravnavalo pri letošnjih konferencah, n. pr. o duhovskem življenju, o češčenju presvetega Rešnjega Telesa, o Marijinih družbah, o vzgoji mladine, o poučevanju verouka. Izrazila se je tudi želja o zanimanju in gorečnosti za zedinjenje vzhodne cerkve. Zlasti na nekaterih konferencah se je obravnavalo

mного lepega in koristnega. Vidi se iz vseh obravnav, da duhovniki, kot goreči pastirji študirajo nagnjenja ljudstva vsak na svojem kraju, da opazujejo nevarnosti, katere prete mladini in narodu sploh, da spoznavajo slabosti svojih vernikov in njihove potrebe. To spoznanje pa vzbuja v gorečih duhovnikih veliko skrb in močno željo, da bi izbrali pravih pripomočkov zoper vse te nevarnosti.

Konference so obravnavale tudi kaj praktično stran uradnega delovanja. Velike važnosti je, da duhovnik svoje uradne dolžnosti izpolnjuje po cerkvenih predpisih, da ima v najlepšem redu svoje uradne spise, kajti po lepem redu in po veliki točnosti v tem oziru se že spozna duh duhovnikov. O arhivu, o uradnih knjigah se je govorilo pri mnogih konferencah — in prav to je velikega pomena, da je arhiv v redu in da so uradne knjige pisane po cerkvenih in državnih predpisih kajti, ko bi se pripetilo kaj neprijetnega, bi si vsaj ne mogli očitati, da je bila vmemarnost spisateljev knjig temu kriva.

Nastopno priobčimo zopet obravnavane tvarine pri raznih konferencah l. 1905. Iz teh si vsakdo lahko povzame, kar bi bilo za njegov kraj primerno in si priredi snov tudi za razgovor pri konferencah svojega kraja. Pripomimo pa, da so tu tvarine posnete tem točnejše, čim točnejši je sestavljen zapisnih sej. Sprejete so le tvarine, o katerih se je res predavalo, razna mnenja iz debat se niso posnela. Nekateri zapisniki so jako jasni, pregledni, — iz teh se je vse točno povzelo.

Cirknica. 6 konf. — O vodstvu Marijinih družb. O molitvenem dnevu. O sprejemu knezoškofa o birmovanju. Kakšni otroci naj se puste k birmi? O arhivu. Ekskurzi na podružnicah.

Gottschee. —

Idrija. 7 konf. — Obnašanje v cerkvi pred božjo službo (g. Gnjezda). Kaj je apostolstvo molitve? (gospod Osvald). Nazorno podučevanje verouka (g. Osvald). Kako ravnati z mladoletnimi pri porokah (g. dekan Arko). Enakost pisave v uradnih knjigah (gospod dek. Arko). Poročilo o dekanskem shodu (gospod dek. Arko). Osebna dohodnina pri duhovnikih (g. dek. Arko). O arhivu, teoriji in praksi (gospod Bobek).

Kamnik. 8 konf. — O recitaciji breviarija (g. Štrukelj). Kako naj se sestavi promemorija za škof. vizitacijo (g. dek. Lavrenčič). O sv. Evharistiji (g. Štrukelj). Kako naj se župnik pripravi na škof. vizitacijo (g. dek. Lavrenčič). O sv. birmi (g. Štrukelj). O arhivu (g. dek. Lavrenčič). Ordo cultus divini. Kako je sedaj z vzhodno cerkvijo (g. dr. Grivec). O vplivu cerkve na narodno gospodarstvo (gospod Jovan).

Kranj. Novi statut Marijinih družb (g. dek. Koblar). Abstinenca (g. Kalan). Absolutio bibulorum (go-

- spod Kalan). Missa practice (g. Hybašek). Tatinski lov (g. Mikš). Občevanje duhovnika z ljudstvom (g. Gostiša). Ordo cultus divini. Kako naj se vrše konference? (g. Kalan). Izobraževalna društva (gospod Kalan).
- Leskovec.** Kako ravnaj duhovnik z osebami, ki se prvokrat spovedujejo pri njem (g. Pečarič, spis). O socialnem delovanju duhovnikovem (g. Vrhovec, spis). O duhovnikovem pohujšanju (g. Čerin, spis). Lep zgled duhovnika (g. Žust). Verouk v šolah (g. Čibašek). Podučevanje ženinov (gosp. dekan Schweiger). Pozakonitev nezakonskih otrok (gospod Žust).
- Litija.** O rubrikah glede črnih sv. maš (g. Erjavec). Sestave osebne duhovnikove napovedi (g. Avsec). Duhovniške plače. Ordo cultus divini. Izpoved in sv. obhajilo, nadnaravna pripomočka mladeniške vzgoje (g. Petrič, spis). Župnijski arhiv (g. Jožef Koblar, spis). Skrb za poročence (g. Petrič). O socializmu (g. Kralj, spis). O sveti družini (gospod dekan Žlogar). Osebno duhovniška napoved (gospod Erjavec, spis).
- Ljubljana.** —
- Loka.** Razprava o sv. maši (g. Eržen). O ljudskem petju (g. Janc). O snagi v cerkvi (g. Mihelčič). Ordo cultus divini (g. Šinkovec). Examen paschale (g. Šinkovec). Kolportaza, splošna, enaka tajna volilna pravica, bo li cerkvi koristila ali ne? (gospod Šinkovec). Bolezni, ki vplivajo na duševno razpoloženje človekovo (g. Nadrah) itd.
- Moravče.** 10. konf. — O spovedni molčečnosti (g. Hartman). Priprava za sv. mašo (g. Cegnar, spis). O kraju, kje je bil nekdanj raj (g. Lotrič). Teorija in praksa v izpovednici (g. Škerjanec). Katehitične podobe (g. Kramar, spis). O otročji izpovedi (g. Ocepek, spis). Kako obdržati disciplino v šoli, pripomočki (g. Kramar, spis). Kaj storiti s farani, ki jih mora župnik svariti, pa k njemu ne pridejo (g. Lesar). Casus de restitutione (g. dek. Bizjan). Reservati ljublj. škofije (g. Šparovec). Kaj naj poskrbi duhovnik, kadar nevarno zboli, glede svojih časnih okoliščin, premoženja in pogreba (gospod dekan Bizjan).
- Novomesto.**
- Postojna.**
- Radoljica.** 11. konf. — Lectio spiritual. (g. Zabret). Kaj naj tolaži dušnega pastirja, kadar vkljub vsemu trudu ne doseže zaželenega sadu (g. Okorn). O sociologiji (Seigerschmied). O pokori grešnikov (g. Bleiweis). O družbenih in verskonravnih razmerah med delavstvom na Boh. Beli pri zgradbi nove železnice (g. Mrak). O cerkveni glasbi; o potrebi vpeljati podružne kurze o koralu za organiste po dekanijah (g. Kimovec). Razmere med učiteljstvom in duhovstvom (g. Hoenigman) Ordo cultus divini (g. dek. Novak). Kratka vsebina 90. psalma (g. Zabret). O sreči in nesreči nove železnice (g. Mrak). Navajanje članov Marijine družbe k večji popolnosti (g. Perko). Poročilo o dekanski konferenci (g. dek. Novak). Alkoholizem in abstinenca. O novem učnem redu (g. Zabukovec). O sociologiji z ozirom na društvo radoliškega okraja (g. Mrak). O duhovski mlačnosti.
- Ribnica.** 8. konf. Kdaj je duhovnik dolžan maševati, kdaj župnik zadosti dolžnosti maševati (g. Traven, spis). O napakah gospodarske organizacije (gospod Golf). Napake pri oskrbovanju cerkvenega premoženja (g. Ramovš, spis). Kako škoduje duhovniku neprevidnost v govorjenju in obnašanju (g. Rihtaršič, spis). Nekaj vzrokov, zakaj tretji red zaželenega sadu ne donša (g. Krumpetar, spis). Ordo cultus divini (g. Kerin, spis). Kako umevajmo in izvršujmo duhovniki correctionem fraternam med seboj (g. Vrhovšek, spis). Nezadovoljnost pri duhovniku (g. Golf, spis). Ocena novega katekizma (g. Mih. Horvat, spis).
- Semič.** —
- Šmarje:** O češčenju M. B. od strani duhovnikov (g. dekan Trček). O izpraševanju ženinov in nevest (g. Vidergar). O poduku za I. spoved (g. Plešič). O pozakonitvi nezakonskih otrok (g. Pipan). O spovednikovem ravnanju pri veliki spovedi (gosp. Šolar.) O grešnikih iz navade (g. Sitar).
- Trebnje.** 9. konf. O poligamistih (g. Zgaga, spis). O čem naj se ženin in nevesta podučita (g. Dežman). Ordo cultus divini (g. Hladnik). Cerkevni arhiv; kako se pišejo matice, dnevnik etc. (gospod (Nemanjič). O testamentih (g. Kocjančič). Mašne rubrike, hostije, vino (g. Bukowitz). Nekatero stvarine so se obravnavale pri več konferencah.
- Trnovo.** 9. konf. Odgovornost duhovnikova (g. Pehani). Kako se da najboljše pridigovati (g. Groznik). Kako je razložiti potrebo odrešenja (g. Švigelj). O nepoboljšljivosti duhovnikovi (g. Volc, spis). Dolga izpoved in nje potreba (g. Oranič). Vzroki duh. nepoboljšljivosti (g. Lovšin). Ordo cultus divini. De virtute castitatis (g. dek. Kržišnik). Nove določbe glede manualnih maš (g. Groznik). Razlaganje liturgike za ljudstvo (g. Bojanec). O milosti, kateheza (g. Lenasi). Dolžnost duh. z ozirom na polni kes (g. Pehani). De temperantia (gospod Lenasi). Kako naj se postopa z gostilničarji, godci, v izpovednici (g. Lovšin, spis). De habitu clericali (g. Škrjanec). Očenaš, katehitično razložen (gosp. dek. Kržišnik). Narodno gospodarstvo in duhovščina (gospod Bojanec). De obedientia canonica (g. Medved). Duhovniška ponižnost

(g. Orehek). Bog je zgolj duh, kateheza (gospod Lovšin). Sacerdos confessorius (g. Škrjanec). Sacerdos concionator (g. Groznik, spis). Ali nam naši razgovori kaj koristijo (g. Lenasi). Bog je bitje (g. Orehek). Hospitacija v samostanski šoli III. razreda. Razgovor. Ponižni duhovnik v razmerju do Boga, prestojnikov, altarja (g. Orehek). Kako pridobiti mladeniče (g. Oranič). Razdelitev učne tvarine iz veronauka (g. Groznik). O prevdovanju bolnikov (g. Volc).

Vipava. Marijine družbe (g. Kromar), razprava po pravilih. Zvonjenje pri službi božji (g. Demšar). Vpisovanje ur veronauka v šolski tednik (g. dekan Erjavec). Kako se je obhajalo in obneslo celodnevno češčenje po župnijah (poroča več gg. prav povoljno). O arhivu (gg. Čemažar in Kromar). Kako se pišejo knjige — dnevnik (g. dek. Erjavec). Zapisnik štolnine (g. Demšar). Opravilnik (g. dek. Erjavec). Bogoslužni red (g. Stazinski). Nove pobožnosti (g. Koller). Nova evang. knjiga (g. Čemažar). Kaj je pri velikonočnem izpraševanju

pomanjkljivega (g. Marčič). Poročilo g. dek. o shodu dekanov. Petijotiziranje in ponarejevanje vina (g. Skvarča). O knjigi: „Die Ehe“ (g. Marčič). Kako bi mogel katehet svoj namen doseči (gospod Lavrič).

Vrhnik. 6 konf. Očitna služba božja: a) češčenje presv. Srca Jezusovega; b) molitvena ura; e) kateri znaki se rabijo pri sedminah in obletnicah. Kdaj naj se sv. odveza podeli, kdaj odreče (gospod Majdič). Ordo cultus div. (g. Jemec, spis). Duhovnik katehet (g. Miklavčič). Kaj naj katehet otrokom najbolj priporoča (g. Sušnik). Duhovnik in njegovi sorodniki (g. Lakmayer, spis). Raznovrstne praktične obravnave.

Žužemberk. Krstni list med poročnimi akti (g. Žavbi). Ordo cultus divini. Liturgična vprašanja. Kako naj se vrši adoratio Ssimi. Kako naj se zabrani postajanje zunaj cerkve? Kako naj se uredi češčenje presv. Rešnjega Telesa po župnijah. Razne pripomnje k. Const. syn. dioec. Raznoterosti.

46.

Readjustiranje pravnomočno potrjenih fasij.

Nekatera c. kr. deželna oblastva so zavzemala stališče, da nadarbinari niso upravičeni zahtevati, naj se njihove fasije — ako so bile že enkrat pravnomočno potrjene — zopet readjustirajo, razen v slučaju, ako se je izvršila v bistvu (substanciji) nadarbinske imovine kaka prememba, kakor jo omenja § 10. ministrske odredbe z dne 16. novembra 1898 (državni zakonik šte. 205).

Prav to stališče je zavzemala tudi c. kr. deželna vlada za Kranjsko ter je zavračala a limine — take vloge. Enako je zavrnila z odlokom z dne 21. aprila 1905, št. 5885, zahtevo župnika škojeloškega, č. g. Avguščina Šinkovca, ki je porabil priliko, ko je moral predložiti fasijo svoje župne nadarbine zaradi premembe, nastale v substanciji nadarbinske imovine vsled zamenjave nekkih parcel, v to, da je izločil iz fasije tudi dohodek dveh beneficijev, ki sta po svojem bistvu samo mašni ustanovi in je torej v smislu § 5. zakona z dne 19. septembra 1898 (državni zakonik št. 176) njun donos nevračunljiv v zakonito plačo, pa se pri prejšnjih predložitvah fasije zaradi pomanjkanja dokazil ni izločil iz nje.

C. kr. deželna vlada je sicer pregledala tiste točke, ki so bile v zvezi z zamenjavo parcel, odklonila pa je zahtevo, naj bi se spustila v readjustiranje drugih po-

stavkov fasije, pravnomočno potrjene z odlokom z dne 7. junija 1903, št. 9098.

Zoper ta odlok je vložil župnik Avguštin Šinkovec priziv na c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk, katero je prizivu tudi ugodilo s tem, da je razveljavilo izpodbijani del odloka c. kr. deželne vlade.

Ker je rešitev tega priziva načelne važnosti in utegne marsikateremu nadarbinarju dobro služiti, objavimo v nastopnem priziv sam in njegovo rešitev.

Priziv slove:

Hohes k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht.

Infolge einer Veränderung in der Substanz des Vermögens der Pfarrpfünde Bischoflack in Krain, welche durch einen Parzellentausch verursacht wurde, legte der ergebnst gefertigte Pfarrer eine neue Fassung, in welcher nicht nur um Berücksichtigung der durch den gedachten Parzellentausch bewirkten Veränderung, sondern auch um Ausscheidung der Erträge zweier Benefizien, recte Messenstiftungen, welche ihm bis dato ungebührlich in die Einkünfte eingerechnet wurden, ansuchte.

Mittels anrunder Erledigung von 21. April 1905 Z. 5885 hat die k. k. Landesregierung für Krain zwar

die Fassion bezüglich der durch den Parzellentausch betroffenen Posten überprüft, lehnte es jedoch ab, in eine Readjustierung anderer Posten der am 7. Juni 1903, sub R. Z. 9098 ex 1903, rechtskräftig adjustierten Pfarrpfündenfassung einzugehen, mit der Begründung, daß hinsichtlich derselben eine Änderung in der Substanz des Pfründenvermögens im Sinne des § 10, der Min. Vdg. vom 16. November 1898, R. G. Bl. Nr. 205, nicht stattgefunden hat.

Zu dem gestellten Begehren um Ausscheidung der Erträge des Jugovic'schen Benefiziums und des Benefiziums S. Annae per 605 K aus der Fassion im Sinne des § 5. des Kongrua Gesetzes vom Jahre 1898, weil dieselben nicht Benefizien, sondern Messenstiftungen sind, wurde seitens der k. k. Landesregierung auf den Ministerial Erlaß vom 29. Jänner 1900, Z. 34300 ex 1899, verwiesen, mit welchem auf das Petit des gewesenen Pfarrers J. Tomažič um Passierung von Ausgabsposten für die Persolvierung der fraglichen Messen nicht eingegangen wurde.

Gegen diese Erledigung erlaubt sich der ergebenst gefertigte Pfarrer in offener Frist nachtehenden Rekurs einzubringen.

Was zunächst den ersten Abweigungsgrund, nach welchem eine rechtskräftig adjustierte Pfarrpfündenfassung nicht neuerdings readjustiert werden könnte, wenn hinsichtlich derselben nicht eine Änderung in der Substanz des Pfründenvermögens im Sinne des § 10 der Ministerial-Verordnung vom 16. November 1898 R. G. Bl. Nr. 205 stattgefunden hat, anbelangt, so ist die Berufung auf diesen Paragraphen im vorliegenden Falle ganz unrichtig und unhaltbar.

Der § 10 der Ministerialdurchführungsvorschrift verordnet lediglich nur, daß Veränderungen in der Substanz des Pfründenvermögens, welche auf das Lokaleinkommen beziehungsweise auf die Kongruaergänzung aus dem Religionsfonde Einfluß haben, innerhalb dreier Monate zur Anzeige zu bringen sind. Die Tendenz dieser Bestimmung geht dahin, den Religionsfond beziehungsweise die staatliche Ergänzung desselben, vor Benachteiligungen zu schützen, und demnach zu verhindern, daß der betreffende Pfründenbesitzer ein höheres Einkommen aus dem Religionsfonde bezieht, als ihm gesetzlich gebührt. Die Bestimmung des § 10 ist somit lediglich nur eine Norm zum Schutze des Religionsfondes, beziehungsweise der staatlichen Dotation desselben, was ganz klar aus der Alinea 2 dieses Paragraphen hervorgeht.

Maßgebend für den Gefertigten ist der § 3 des Kongruagesetzes, der ganz allgemein lautet, und der ihn unbedingt berechtigt, im Wege des Ordinariates das Einbekenntnis bei der politischen Landesstelle einzubringen. Diese Einbringung des Einbekenntnisses

ist im Gesetze an keine Frist gebunden. Nachdem nun der Gefertigte berechtigt war, die Rektifizierung seiner Fassion, beziehungsweise die Richtigstellung zu begehren, so geruhe ein hohes k. k. Ministerium diesem Rekurse Folge zu geben, die entgegengesetzte Entscheidung der k. k. Landesregierung außer Kraft zu setzen und diese Landesstelle zu beauftragen, daß sie die verweigerte Richtigstellung der mehrgedachten Posten vornehme.

Was ferner den zweiten Punkt der gegenwärtigen Beschwerde, betreffend die Ausscheidung der Erträge der zwei Benefizien aus der Fassion anbelangt, muß der ergebenst Gefertigte betonen, daß sein Begehren durchaus nicht gleichbedeutend ist mit dem Petitem des gewesenen Pfarrers J. Tomažič, welcher nur die Passierung der Ausgabsposten für die Persolvierung der fraglichen Stiftmessen verlangte, während der Gefertigte die vollständige Ausscheidung dieser Messen aus der Fassion im Sinne des § 5 des Kongruagesetzes vom Jahre 1898 fordert.

Wolle somit ein hohes k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht auch diesem Punkte der Beschwerde willfahren, den diesbezüglichen Teil der Erledigung der k. k. Landesregierung außer Kraft setzen und eine neuerliche vollständige Überprüfung der beigeschlossenen Fassion anordnen.

Bischoflack, den 27. Juni 1905.

Na ta priziv je došla ugodna rešitev c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 14. decembra 1905, št. 45690, katero je, kakor običajno, c. kr. deželna vlada za Kranjsko z odlokom z dne 30. decembra 1905, št. 24817, javila župniku potom okrajnega glavarstva v Kranju z nastopnimi besedami:

Das k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht hat mit dem Erlasse vom 14. Dezember 1905, Zahl 45.690, dem Rekurse des Pfarrers in Bischoflack, Augustin Šinkovec, gegen die h. a. Entscheidung vom 21. April 1905, Z. 5885, betreffend die Readjustierung seiner Fassion Folge gegeben und den bezüglichen Teil der angefochtenen Entscheidung behoben, weil sowohl hinsichtlich des Benefiziums St. Anna als auch des Jugovic'schen Benefiziums aus den Stiftbriefen und zwar teils aus dem Wortlaute derselben, teils aus der in denselben zum Ausdruck kommenden Absicht der Stifter hervorgeht, daß es sich in beiden Fällen lediglich um Stiftungen zur Persolvierung von Messen handelt. Auch in dem Umstande, daß diese Messenstiftungen späterhin der Seelsorgegeistlichkeit zum Genusse zugewendet wurden, kann eine Permutation derselben in Dotationsstiftungen noch nicht erblickt werden. Demgemäß ist das Erträgnis der beiden genannten Stiftungen im Hinblick auf die Bestimmung des § 5 des Gesetzes vom 19. September 1898, R.

G. Bl. Nr. 176, aus den Einnahmen der Fassion des Rekurrenten auszuschneiden.

Dementsprechend beträgt das in die Dotation einrechenbare Lokaleinkommen der Pfarrpfründe 392 K 12 h wonach sich im Entgegenhalte der gesetzlichen Kongrua per 1400 K ein Abgang von 1007 K 88 h (eintausend sieben Kronen 88 h) ergibt, welcher dem obgenannten Pfarrer als Kongruaergänzung vom 23. März 1905 an als dem Tage des Einlangens der Fassion bei der k. k. Landesregierung zur Readjustie-

rung bei gleichzeitiger Einstellung der bisherigen Kongruaergänzung, unter einem beim k. k. Steueramt in Bischoflack unter den bisherigen Modalitäten angewiesen wird.

Hievon wird die k. k. Bezirkshauptmannschaft unter Bezugnahme auf den Tergalbericht vom 28. Juni 1905, Z. 16564, mit dem Auftrage in Kenntnis gesetzt, den Pfarrer Šinkovec von der Rekursorledigung unter Rückstellung der readjustierten Pfarrpfründenfassung samt 5 Beilagen sogleich zu verständigen.

47.

Perijodična poročila in izkazi za leto 1906.

Velečastiti gospodje duhovni pastirji se vabijo, da vpošljejo najpozneje do 15. oktobra t. l. potom dekanjskih uradov knezoškofijski pisarni za leto 1906 običajna perijodična poročila in izkaze, in sicer:

1. o številu duš v posameznih duhovnijah, toda le v slučaju, če se je število znatno izpremenilo;

2. o številu potrebnih direktorijev in šematizmov za prihodnje leto;

3. o številu prebivalstva po veroizpovedanju;

4. o izpremembah poštnih postaj, h katerim pripadajo posamezne duhovnije, istotako o telegrafičnih postajah;

5. o okrajnih in krajnih šolskih nazornikih, če so duhovniki;

6. o pogreških, ki so se morda vrinili v letošnji šematizem, in o podatkih, ki bi izpopolnili krajevni imenik.

Opomba. Najbolje je, če se v sporočilih naznanijo le izpremembe. Kjer se ni nič izpremenilo, naj se zapiše samo, da ni bilo nikake izpremembe.

48.

Konkurzni razpis.

Po okrožnici z dne 29. avgusta 1906 sta bili razpisani župniji: Banja Loka v kočevski dekaniji, stoječa pod patronstvom verskega zaklada, in Loški potok v ribniški dekaniji, stoječa pod patronstvom ribniške graščine.

Prošnje za župnijo Banjo Loko so nasloviti na c. kr. deželno vlado, za župnijo Loški potok pa na lastništvo patronske graščine ribniške.

Kot zadnji rok za vlaganje prošenj se je določil 22. september 1906.

49.

Škofijska kronika.

Imenovan je bil za dekana ljubljanske dekanije preč. g. Anton Fettich-Frankheim, stolni kanonik, ker je preč. g. stolni kanonik Ivan Sušnik vsled drugih opravil odložil ta posel dne 1. avgusta 1906.

Kanonično vmeščen je bil preč. g. Josip Šiška na kanonikat ad baculum ljubljanske stolnice dne 20. avgusta 1906.

Knezoškofijskim duhovnim svetnikom so bili imenovani č. g. Baltazar Bartol, župnik v pok. v Spodnjem Brniku; č. gosp. Matija Kolar, župnik pri D. M. v Polju, in č. gosp. Frančišek Brulec, župnik v Veliki Dolini.

Ravnateljem knezoškofijske pisarne in konzistorialnim svetnikom je bil imenovan č. gosp. Viktor Steska, kn. šk. tajnik.

Podeljene so bile župnije: Zaplana č. g. Janezu Rihtaršiču, župniku v Loškem potoku; Sv. Duh pri Krškem č. g. Jakobu Žustu, kapelanu v Krškem; Šent Lenart č. g. Frančišku Sever, župnemu upravitelju ondi, Javorje nad Škofjo Loko č. g. Janezu Pfajfar, župnemu upravitelju ondi, Struge, č. g. Antonu Golfu, župnemu upravitelju ondi.

Kanonično vmeščeni so bili čč. gospodje: Martin Kerin na župnijo Boštanj 30. julija; Matija Kastelec na župnijo Dol dne 1. avgusta; Jakob Žust na župnijo Sv. Duh pri Krškem dne 11. avgusta; Anton Pfajfar na župnijo Dražgoše 10. septembra; Janez Pfajfar na župnijo Javorje nad Škofjo Loko 10. septembra; Anton Golf na župnijo Struge 10. septembra; Frančišek Sever na župnijo Šent Lenart 10. septembra.

Premeščeni so čč. gg. Henrik Bukowitz, kapelan v Mokronogu, kot župni upravitelj ondi; Anton Golf, kapelan v Dobropoljah, kot župni upravitelj v Struge; Frančišek Ferjančič, kapelan pri sv. Jakobu v Ljubljani, kot podvodja in ekonom v duhovsko semenišče; Vojteh Hybašek, kapelan v Kranju, k sv. Jakobu v Ljubljani; Valentin Sitar, kapelan v Šmarju, v Kranj; Janko Petrič, kapelan v Zagorju, k sv. Petru v Ljubljani; Matej Sušelj, kapelan v Vipavi, v Zagorje; Frančišek Gabršek, kapelan v Šent Rupertu, v Vipavo; Ivan Strajhar, kapelan v Metliki, v Šent Rupert; Peter Natlačen, kapelan v Toplicah, v Metliki; Štefan Trškan, kapelan v Šent Petru pri Novem mestu, v Prečino; Josip Lavtar, kapelan na Vrhniki, v Šent Peter pri Novem mestu; J. Mensinger, kapelan v Prečini, za ekspozita na Razdrto; Anton Merkun, ekspozit na Razdrtem, kot kapelan v Mengeš; Ivan Baloh, kapelan v Mengšu, v Dobropolje; Frančišek Zega, kapelan v Preserju, v Črmošnjice, Ivan Dežman, kapelan pri Sv. Trojici pri Tržišču, v Preserje; Alojzij Volc, kapelan v Trnovem, v Šmarje; Janez Cuderman, kapelan v Veliki Dolini, v Trnovo pri Il. Bistrici; Alojzij Kralj, kapelan v Sodražici, v Veliko Dolino; dr. Frančišek Grivec,

kapelan v Dobu, kot naučni prefekt v duhovsko semenišče; Frančišek Kimovec, kapelan v Predosljih, kot prefekt v kn. šk. Alojzijevišče; Josip Logar, kapelan v Kočevju, kot prefekt v kn. šk. zavod svet. Stanislava v Šent Vidu nad Ljubljano; Leopold Kolbezen, kapelan v Cerkljah pri Kranju, v Šent Jernej; Matej Kos, kapelan na Dobrovi, kot župni upravitelj v Leskovicu; Janez Erjavec, kapelan v Šmartnem pri Litiji, na Dobrovo; Frančišek Vidmar, kapelan v Boštanju, v Krško; Jernej Kovič, kapelan v Starem trgu pri Ložu, v Šent Vid pri Zatičini; Karol Čerin, kapelan v Škofji Loki, kot knezoškofijski tajnik v Ljubljano; Evgen Legat, kapelan pri Sv. Križu pri Litiji, v Škofjo Loko.

Nameščeni so čč. gg.: Cand. prof. Anton Koritnik kot prefekt v kn. šk. Alojzijevišču; dr. Alojzij Merhar kot kapelan v Dobu; dalje semeniški duhovniki: Anton Breznik kot kapelan v Postojni; Anton Gole kot kapelan v Šmartnem pri Litiji; Frančišek Jere, kot kapelan v Kolovratu in potem kot prefekt v kn. šk. zavodu sv. Stanislava; kot kapelani: Matej Ježek v Mokronogu, Janez Noč v Sodražici, Anton Vadnal v Višnji gori; dalje novomašniki: Anton Demšar v Kočevju; Valentin Jerše v Škocijanu pri Dobravi, Vincencij Kavčič v Križevem pri Kostanjevici; Frančišek Kerhne v Toplicah; Janez Klavžar v Starem trgu pri Ložu; Janez Kmet v Boštanju; Janez Langerholz v Cerkljah pri Kranju; Matija Noč pri Sv. Trojici pri Tržišču; Anton Papež pri Sv. Križu pri Litiji; Janez Pogačar v Žužemberku; Janez Sedej na Vrhniki. — Kot prefekta v kn. šk. zavodu sv. Stanislava sta nameščena diakon Ivan Gogala in subdiakon Ivan Kogovšek.

Stalni pokoj je dovoljen č. g. Frančišku Andrejaku, župniku v Banji Loki.

Umrli sta čč. gg.: Janez Zupančič, upokojeni kapelan v Otavcu pri Črnomlju dne 30. julija; Vincencij Vidergar, upokojeni kapelan pri Sv. Trojici pri Moravčah dne 23. avgusta. — Pripočata se v molitev častitim gg. sobratom.

Knezoškofijski ordinarijat v Ljubljani, dné 15. septembra 1906.